

О. М. Кудирко,

к. е. н., доцент кафедри обліку та оподаткування, Вінницький торговельно-економічний інститут Київського національного торговельно-економічного університету

## КОМП'ЮТЕРИЗАЦІЯ АУДИТУ В УКРАЇНІ: АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА РЕАЛЬНІ ПЕРСПЕКТИВИ

О. Kudirko,

Candidate of Economic Sciences, Associate Professor, Department of Accounting and Taxation, Vinnytsia Institute of Trade and Economics of Kyiv National University of Trade and Economics

### COMPUTERIZATION OF AUDIT IN UKRAINE: ACTUAL PROBLEMS AND REAL PROSPECTS

---

*У статті розглянуто організацію процесу аудиту та сформувано ряд вимог до програмного забезпечення для проведення аудиту. Досліджено основні причини, що перешкоджають впровадженню комп'ютерних технологій у процес проведення аудиту. Проведено дослідження українського ринку комп'ютерних технологій. Узагальнено переваги і недоліки прикладних комп'ютерних програм з аудиту в практиці вітчизняних аудиторських фірм. Встановлено, що ефективність аудиторських перевірок помітно зростає із застосуванням аудиторами спеціалізованих програмних продуктів. Досліджені особливості інформаційної технології "КІТ.Аудит". Розглянуто механізми забезпечення автоматичної роботи в програмі та методи, які підвищують якість та прозорість роботи аудиторської фірми за допомогою системи "КІТ.Аудит". Доведено, що основними напрямками ефективної автоматизації аудиту є вибір оптимального програмного забезпечення.*

*The article discusses the organization of the audit process and generates a number of requirements for software for conducting an audit. The main reasons preventing the introduction of computer technologies into the audit process are investigated. The research of the Ukrainian market of computer technologies was conducted. The advantages and disadvantages of applied computer audit programs in the practice of domestic auditing firms are summarized. It has been established that the effectiveness of audits increases significantly with the use of auditors of specialized software products. The features of information technology "KIT.Audit" are investigated. The mechanisms of providing automatic work in the program and methods that increase the quality and transparency of the audit firm's work with the help of the KIT.Audit system are considered. It is proved that the main areas of effective audit automation is the choice of optimal software.*

---

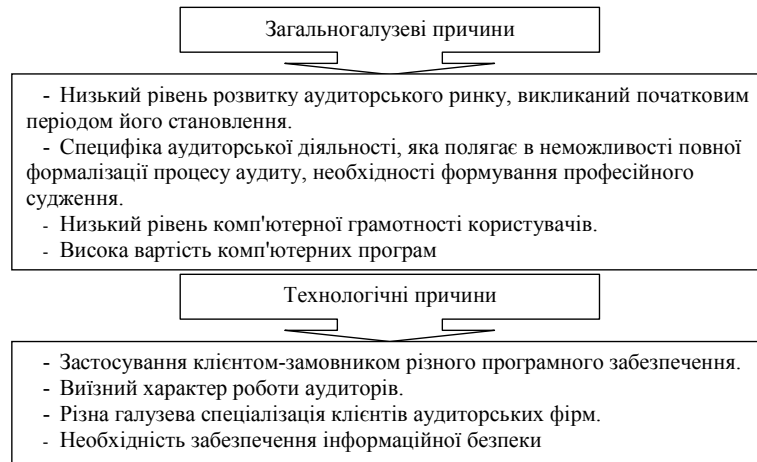
*Ключові слова: підприємство, аудит, автоматизована інформаційна система, процес комп'ютеризації.  
Key words: enterprise, audit, automated information system, computerization process.*

#### ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

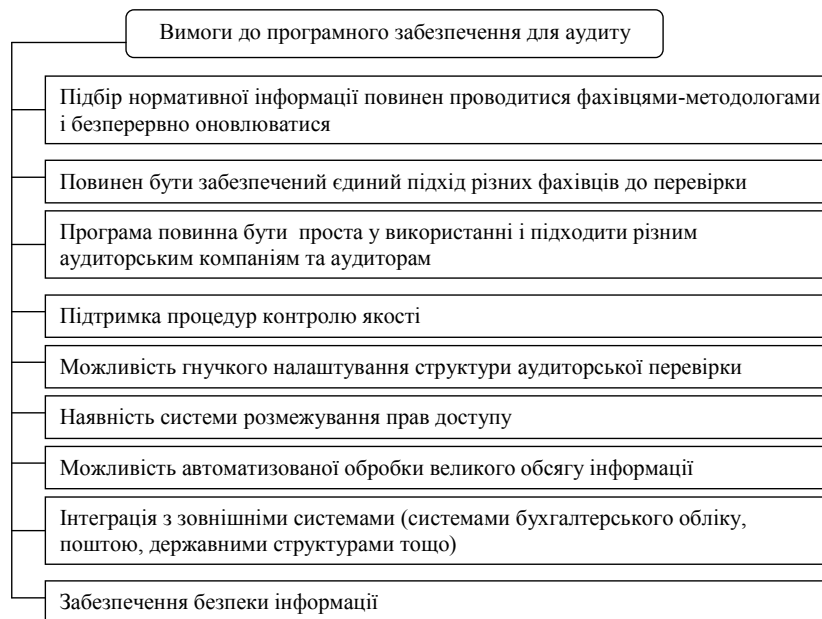
В останні декілька років в економіці України спостерігаються кризові явища, що призводять до змін у фінансовій системі держави та супроводжуються значним погіршенням економічного стану суб'єктів господарювання. В зв'язку з цим, зростає роль і значення удосконалення організації аудиту підприємств з метою

забезпечення більш раціонального використання їх власних фінансових ресурсів.

Тобто загалом процес удосконалення стосується саме комп'ютеризації аудиту й обробки економічної інформації. Найбільш сучасними є автоматизовані інформаційні технології, здатні активно впливати на якість проведення аудиту. В зв'язку з цим дослідження



**Рис. 1. Фактори, які перешкоджають автоматизації аудиту**



**Рис. 2. Необхідні умови для розробки програмного забезпечення аудиту**

автоматизації процесів обліку, контролю та аналізу є особливо актуальними.

## АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Питанням розвитку і впровадження інформаційних систем в аудит займалися такі вчені, Є.А.Богданова, А.В. Кузнєцов, Л.М. Макарова, Б.В. Кудрицький, Є.В. Леушина, Ю.Н. Скворцова, А.О. Ходаківська та інші. Проте не всі аспекти проблемних моментів процесу комп'ютеризації аудиту є дослідженими.

## ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Завданням статті є дослідження проблем та перспектив автоматизації аудиту суб'єктів господарювання.

## ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Комп'ютеризація аудиту до сьогодні залишається складним питанням і передбачає розробку комп'ютерних контролюючих систем для потреб економіки. До цього часу практично відсутні теоретичні рішення в галузі комп'ютеризації контролю як такого, адже це вимагає перегляду основ автоматизації прийомів і способів його здійснення. Одним з головних інструментів аудитора залишаються універсальні табличні редактори, бухгалтерські та аналітичні програми [2, с. 321].

На основі вивчення праць дослідників визначено основні причини, які перешкоджають впровадженню

комп'ютерних технологій у процес проведення аудиту з (рис. 1).

Перевагами обробки економічної інформації клієнта за допомогою інформаційних технологій порівняно з традиційними методами обробки інформації є: зниження ризику аудитора, пов'язаного з вибірковою перевіркою, зручність у документальному оформленні процесу і результатів аудиту, прискорення проведення аудиту та його ефективності за рахунок автоматизація всіх рутинних операцій, інтеграція з системами клієнтів, багаторазове використання, пошук інформації по базі даних аудиторської фірми [1, с. 7].

Враховуючи результати дослідження організації процесу аудиту, було сформовано ряд вимог до програмного забезпечення для аудиту (рис. 2).

Проведене дослідження українського ринку комп'ютерних технологій свідчить, що спеціалізованих інформаційних технологій та систем, які б дозволяли повною мірою автоматизувати процес аудиту, є недостатня кількість.

Найчастіше аудиторів знаходять заміну спеціалізованим програмам шляхом виконання нескладних розрахунків, друку типових форм робочих аудиторських документів; використання нормативно-правової довідкової бази в електронному вигляді; виконання запитів до електронної бази даних; перевірки окремих розрахунків, що здійснюються на різних ділянках обліку; формування реєстрів бухгалтерського об-



Рис. 3. Особливості інформаційної технології "КІТ.Аудит"

ліку й альтернативного балансу з використанням електронної бази даних клієнта; проведення комплексного аналізу фінансового стану економічного суб'єкта за допомогою окремих програм (елементів Microsoft Office) [1, с. 9].

Проте команда українських розробників КІТ-ХХІ та консультанти-аудитори у розробили спеціалізовану програму під назвою "КІТ.Аудит". Така програма є першою вітчизняною автоматизованою інформаційною системою управління аудиторською діяльністю, яка забезпечує контроль якості і включає узгоджений набір робочих документів та методичних вказівок з проведення аудиту.

"КІТ.Аудит" була розроблена для надання повного пакету переваг користувачам (рис. 3).

У проєкті була реалізована унікальна підсистема автоматичної синхронізації всіх відкритих з "КІТ.Аудит" документів Microsoft Office (Word і Excel) без необхідності ручного додавання цих документів до бази; користувачам не потрібно ці документи зберігати

окремо в папці на диску або копіювати по мережі на інший комп'ютер. "КІТ.Аудит" автоматично зберігає документ у своїй базі даних при збереженні документа (рис. 4).

Не менш значного значення є те, що система "КІТ.Аудит" підвищує якість та прозорість роботи аудиторської фірми досягається такими методами:

- систематизація обліку аудиторських перевірок та виконаних процедур;
- централізованого збереження даних всіх аудиторських процедур в одній базі;
- оперативна підтримка користувачів (гарантійної, абонентської) та своєчасних оновлень програми у відповідності до змін Законодавства;
- облік моніторингу аудиторської діяльності;
- розділений за правами доступ до системи та її функцій з будь-якого місця через Інтернет чи локальну мережу;
- відслідковування всіх змін, що внесені в систему, та їхніх авторів;

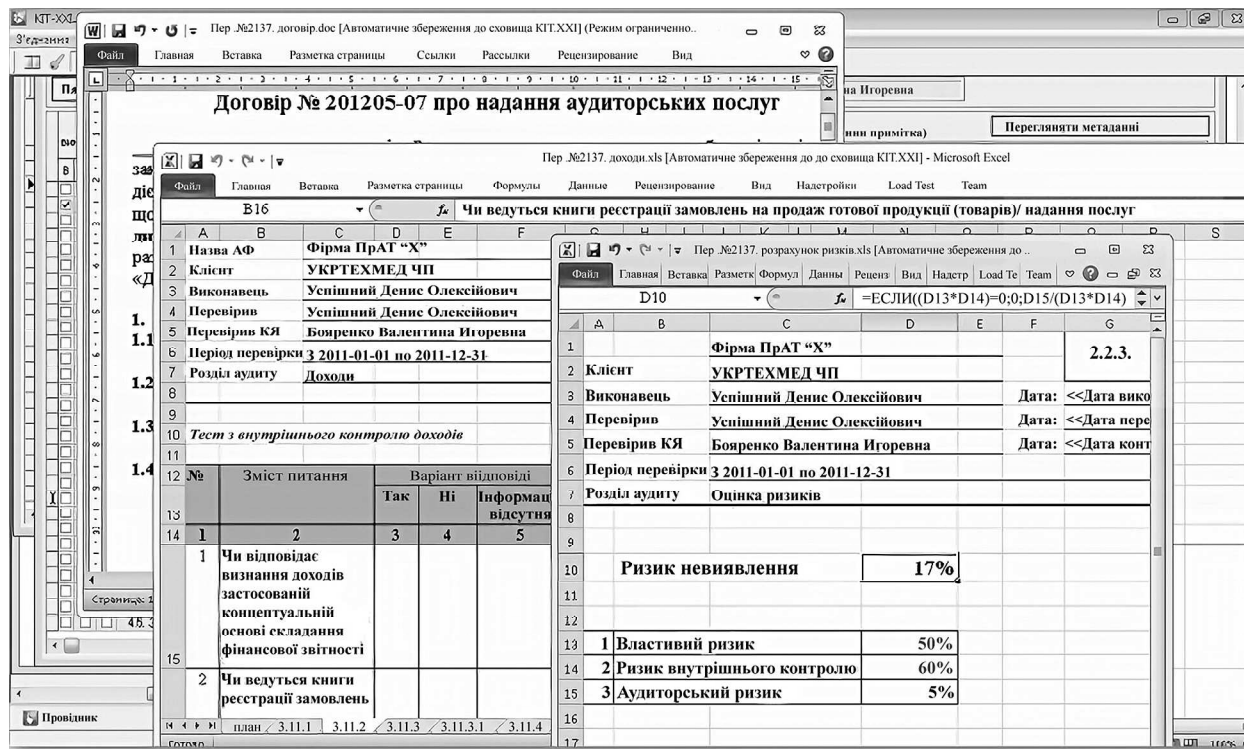


Рис. 4. Вікно "робочих документів", що підлягають редагуванню

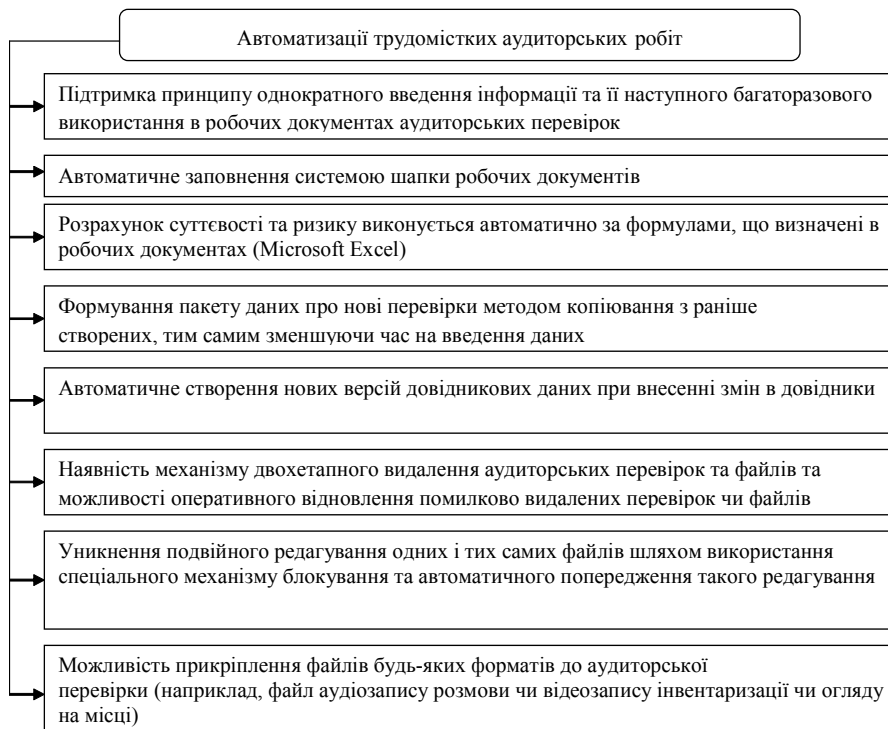


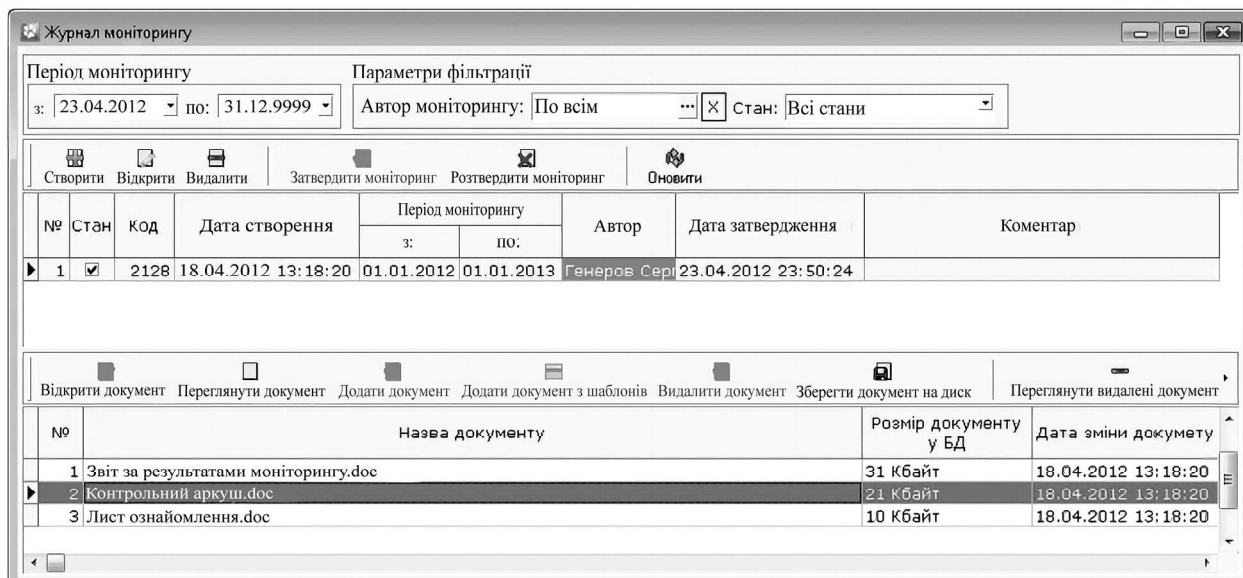
Рис. 5. Механізми забезпечення автоматичної роботи в програмі

- зручне планування аудиторської перевірки;
- облік та комплексний аналіз планово-фактичних показників перевірок на будь-якому етапі;
- багатокористувацька одночасна робота співробітників.

Іншим ноу-хау цього проекту є підсистема пов'язаних показників, які визначаються в Excel і можуть бути використані у всіх інших документах перевірки, синхронізуються в базу і можуть використовуватися також в електронних формах системи. Важливою умовою при

№	Назва документу	Розмір документу у БД	Дата зміни документу
1	анкета клієнта.xls	44 кВ	23.04.2012 22
2	безготівкові розрахунки.xls	116 кВ	
3	базперервність діяльності.xls	80 кВ	
4	виробничі запаси.xls	1632 кВ	
5	власний капітал.xls	110 кВ	
6	готівкові операції.xls	179 кВ	
7	дебіторська заборгованість.xls	164 кВ	
8	договір.xls	41 кВ	23.04.2012 12
9	доходи.xls	106 кВ	
10	завершальний етап аудиту.xls	76 кВ	
11	загальна стратегія.xls	38 кВ	
12	запевнення управлінського персоналу.xls	13 кВ	23.04.2012 12
13	запит про надання інформації щодо пов'язаних сторін.doc	11 кВ	23.04.2012 12
14	звіт з контролю якості виконання завдання.doc	22 кВ	23.04.2012 12
15	звіт незалежного аудитора.doc	12 кВ	23.04.2012 12
16	інформування найвищого управлінського персоналу.xls	27 кВ	
17	кредиторська заборгованість.xls	196 кВ	
18	лист-зобов'язання.doc	21 кВ	23.04.2012 12
19	незалежність.xls	46 кВ	
20	необоротні активи.xls	8746 кВ	
21	оплата праці.xls	119 кВ	
22	оцінка викривлень, ідентифікованих під час перевірки.xls	28 кВ	
23	пов'язані сторони.xls	60 кВ	

Рис. 6. Вікно переліку документів аудиторської перевірки в "KIT.Аудит"



**Рис. 7. Вікно журналу моніторингу якості аудиту**

виборі програмного забезпечення є автоматизації трудомістких аудиторських робіт, яка в "КІТ.Аудит" реалізована такими механізмами (рис. 5).

Крім автоматизації роботи аудитора, "КІТ.Аудит" містить різні комплектації: легка, повна та професійна. Різниця між комплектаціями полягає в їх функціональних можливостях та ціні придбання.

"КІТ.Аудит" містить близько 300 шт. вбудованих робочих документів, кожен з яких прикріплено до відповідного розділу аудиту для подальшого заповнення (рис. 6).

Облік проведених процедур контролю якості аудиторської фірми за допомогою "КІТ.Аудит" реалізується в окремому журналі (рис. 7).

Також у ході дослідження програми було виділено ряд інших зручних функцій, зокрема: можливість імпорту та експорту бази даних для перенесення на інший комп'ютер, перегляд всіх видалених документів, всіх заблокованих робочих документів, перегляд історії логінів співробітників, входів у систему, можливості архівування та розархівування аудиторських перевірок тощо.

Основним недоліком даної програми є недостатній набір автоматичних аналітичних процедур. Тому аудитор повинен за потреби використовувати інші аналітичні інформаційні системи.

Використання "КІТ.Аудит" створює умови для надання повного та ефективного висновку про аудит економічного стану досліджуваного підприємства.

Мала кількість вітчизняних програмних продуктів з аудиту та значна ціна на них, недостатній рівень професійних навичок аудиторів є основними причинами низького рівня автоматизації аудиторської діяльності в Україні.

## **ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ**

За результатами проведеного дослідження можна зробити висновок, що основними напрямками ефективної автоматизації аудиту є вибір оптимального програмного забезпечення з врахуванням специфіки методик та особливостей ведення аудиту; економічний аналіз та оцінка ефективності використання інформаційної системи; подолання ризиків, пов'язаних із проблемами організації автоматизованого робочого місця аудитора та подолання психологічних і професійних бар'єрів аудиторів.

## **Література:**

1. Богданова Є.А. Порівняльний аналіз функціональних і технічних можливостей вітчизняних програм з автоматизації аудиторської діяльності / Є. А. Богданова, А.В. Кузнецов, Л.М. Макарова // Системне управління: електронне наукове видання. — 2010. — № 1 (7). — С. 1—17.
2. Кудрицький Б.В. Комп'ютеризація аудиторської діяльності в Україні: проблеми та шляхи подолання / Б.В. Кудрицький // Збірник наукових праць. "Фінанси, облік і аудит". — Київ. КНЕУ — Випуск 18, 2011. — С. 320—328.
3. Макарова Л.М. Автоматизація аудиторської діяльності як інструмент підвищення рівня якості послуг, що надаються в області аудиту / Л.М. Макарова, Є.В. Леушина // Молодий учений. — 2014. — № 1. — С. 383—385.
4. Макарова Л.М. Оцінка сучасних програмних продуктів автоматизації аудиторської діяльності / Л.М. Макарова, Ю.Н. Скворцова // Молодий учений. — 2014. — № 1. — С. 385—389.
5. Ходаківська Л.О. Комп'ютерні технології аудиту в умовах розвитку сучасних інформаційних систем / Л.О. Ходаківська, К.С. Ходаківська // Наукові праці Полтавської державної аграрної академії. Спецвипуск. — Полтава: ПДАА. — 2012. — С. 136—141.

## **References:**

1. Bohdanova, Ye.A. Kuznietsov, A.V. and Makarova, L.M. (2010), "Comparative analysis of functional and technical capabilities of domestic programs for automation of audit activity", *Systemne upravlinnia*, vol. 1, pp. 1—17.
2. Kudrytskyi, B.V. (2010), "Computerization of audit activity in Ukraine: problems and ways of overcoming", *Finansy, oblik i audyt*, vol. 18, pp. 320—328.
3. Makarova, L.M. and Leushyna, Ye.V. (2014), "Automation of auditing as a tool for improving the quality of services provided in the field of audit", *Molodyi uchenyi*, vol. 1, pp. 383—385.
4. Makarova, L.M. and Skvortsova, Yu.N. (2014), "Estimation of modern software products for automation of audit activity", *Molodyi uchenyi*, vol. 1, pp. 385—389.
5. Khodakivska, L.O. and Khodakivska, K.S. (2012), "Computer technology of audit in the development of modern information systems", *Naukovi pratsi Poltavskoi derzhavnoi ahrarnoi akademii*, pp. 136—141.

*Стаття надійшла до редакції 06.09.2018 р.*